

С.М. Кушнір
кандидат юридичних наук
(Запорізький національний університет)

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено встановленню основних засад державної контрольної діяльності у сфері освіти виходячи з віднесення таких до числа принципів управління освітою в Україні.

***Ключові слова:** принципи державного контролю, принципи державного управління, контроль за діяльністю освітніх закладів в Україні, принципи контролю у сфері освіти.*

Постановка проблеми. Актуальність даної статті зумовлена необхідністю наукового обґрунтування всіх реформ, що відбуваються сьогодні і будуть здійснюватися в наступному у сфері освіти, включаючи трансформації контролю за діяльністю освітніх закладів в Україні як однієї з функцій державного управління.

Метою даної статті є встановлення принципів державного контролю за діяльністю освітніх закладів в Україні. Задля досягнення означеної мети вбачається необхідним визначення відповідного поняття, конкретизація принципів державного управління та державного контролю як однієї з його функцій стосовно сфери освіти.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. За основу статті взято праці таких науковців, як Г.В. Атаманчук, В.М. Гаращук, І.В. Гавриш, О.П. Гетьманець, Г.Ю. Кравченко, О.М. Лукашевич, І.М. Михайлик, І.С. Орехова, Т.О. Пожар, З.І. Слєпкань, С.М. Старовойт, С.Є. Федоров та ін.

Виклад основного матеріалу. Для формування уявлення про принципи контролю за діяльністю освітніх закладів перш за все необхідно усвідомлювати, про що саме ідеться. Для цього слід вказати, що під принципами управління розуміють основні поняття, положення, що відображають найбільш істотні, головні сторони і прояви соціального управління, сталі відносини і зв'язки в ньому. Вони охоплюють властивості, притаманні всій управлінській системі, а не лише її окремим елементам чи ланкам, явищам чи процесам. Принципи соціального управління формулюються в результаті пізнання його природи і механізму. Вони відображають зміст і взаємозв'язки основних компонентів управління як цілісної системи [1, с. 168]. На думку С.М. Старовойт, принципи управління освітою можливо визначити як фундаментальні вихідні положення, що відображають закономірності існування та розвитку конкретної системи [2, с. 84].

Принципи державного контролю, як визначає І.С. Орехова, виступаючи елементами його правової форми, надають останньому внутрішньої стрункості в силу того, що є його теоретичним стрижнем, неписаними правилами, дотримання яких наділяє провадження такою комплексною харак-

теристикою, як ефективність [3, с. 309-310].

Виходячи зі співвідношення принципів контролю за діяльністю освітніх закладів в Україні з принципами управління освітою та принципами контролю як частини і цілого, можна стверджувати, що перші являють собою фундаментальні вихідні положення, які відображають найбільш істотні закономірності реалізації даної функції управління, зміст і взаємозв'язки відповідних компонентів у рамках системи освіти, дотримання яких забезпечує провадження державного контролю такою комплексною характеристикою, як ефективність.

Вважаємо, що до числа принципів державного контролю за діяльністю освітніх закладів в Україні як частини систем принципів управління освітою в Україні доцільно відносити такий конкретизований принцип управління освітою «взаємодія держави і суспільства», як поєднання державного і громадського контролю.

Особливістю громадського контролю є те, що його результати мають рекомендаційний характер [4, с. 24]. За допомогою громадського контролю широка спільнота може оцінити в тому числі й роботу контролюючих суб'єктів та їх реагування на виявлені факти правопорушень. Завдяки цьому контроль відразу стає ефективним інструментом демократизації управління [3, с. 311].

Водночас слід констатувати, що сучасний контроль освітою переважно здійснюється за допомогою ліцензування, інспектування, атестації. І, як вказує І.М. Михайлик, «діюча в Україні система контролю за якістю та ефективністю освітньої діяльності залишає значну владу в руках центральних керівних органів. Держава залишає за собою монополію, тоді як у світі все більше усвідомлюється, що навчальні заклади повинні бути відповідальними не стільки перед вищими керівними структурами, скільки перед громадськістю та споживачами. Механізм упровадження такої відповідальності вже опрацьований у багатьох країнах» [5, с. 355].

Описаний принцип можливий для дотримання лише за умови впровадження на практиці іншого принципу – гласності контролю, публічності контрольної діяльності. Гласність контролю передбачає відкритість діяльності контролюючих органів, відкритість одержання результатів [6, с. 966], включаючи оперативне доведення до відома органів управління освітою, громадськості, керівників та інших зацікавлених осіб на об'єкті контролю результатів такого. Поруч з означеним неодмінно йде принцип збереження державної, комерційної та іншої захищеної законом таємниці.

Принцип автономії та самоврядування у сфері освіти (принцип поєднання централізованого і децентралізованого управління освітою) має провідне значення і для здійснення контрольної діяльності. Мировою тенденцією, за визначенням Г.В. Анаманчука, є децентралізація управління [7, с. 285]. Тенденція до децентралізації управління освітніми закладами та делегування ряду повноважень педагогічним колективам розширює діапазон управлінських, організаційних та науково-методичних питань, що розв'язуються на рівні закладів освіти [8, с. 158].

В якості одного з принципів управління вищим навчальним закладом

принцип автономії і самоврядування вже закріплено у ст. 29 Закону України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 № 2984-III [9]. Узагальнюючи його зміст стосовно всієї системи освіти, можна стверджувати, що кожен заклад освіти повинен мати можливості самостійного вирішення низки питань, серед яких кадрові, питання додаткових освітніх послуг, форм навчання, форм та видів організації навчального процесу, створення структурних підрозділів, здійснення видавничої діяльності, взаємодії з іншими підприємствами, установами, організаціями у сфері освіти і поза її межами як на національному, так і на міжнародному рівні, ініціації змін до законодавства, включаючи розробку проектів нормативно-правових актів, тощо.

Слід змістом охопити і самоконтроль, а до числа принципів здійснення державного контролю за діяльністю закладів освіти додати принцип поєднання зовнішнього і внутрішнього контролю, в тому числі самоконтролю. Як пояснює Г.В. Атаманчук, значимість забезпечення законності в державному управлінні вимагає не тільки контролю «зверху», з боку керівників, а й контролю «знизу», з боку виконавчого персоналу. Демократична держава тим і відрізняється від тоталітарної, що в ній управлінські рішення приймаються, а управлінські дії відбуваються не у вузькому колі, не келійно, а в умовах відкритості, гласності, вільного зіставлення думок, суджень, пропозицій, рівної підпорядкованості всіх закону [7, с. 252].

Принцип різних структур управління на базі різних форм власності та джерел фінансування освітніх закладів (або ж, за З.І. Слєпкань, формування та функціонування ринкових суб'єктів господарювання як відкритих і соціально орієнтованих систем [10, с. 194]) щодо контролю має вигляд охоплення компетенцією контролюючих органів усіх структур управління на базі різних форм власності та джерел фінансування освітніх закладів.

Принцип соціальної детермінації контролю вимагає від суб'єктів його здійснення передусім розуміння головних соціальних завдань, суспільної ідеології освіти на конкретному етапі історичного розвитку держави. Соціальна детермінованість управління має виходити з реалій, які складаються на даному історичному етапі розвитку суспільних відносин, займати толерантну позицію стосовно різних політичних течій і явищ за винятком тих, що мають негуманний характер, сіють ворожнечу і розбрат у країні [1, с. 171].

Не викликає сумніву в О.М. Лукашевич «необхідність дотримання в управлінській діяльності принципу, який би об'єднував колегіальність обговорення і підготовки управлінської діяльності з єдиноначальністю його прийняття і відповідальності за виконання» [1, с. 170]. Не є винятком і контроль: принцип єдиноначальності та колегіальності має бути дотриманий при здійсненні контрольної діяльності. Він передбачає широке залучення працівників до обговорення та підготовки рішення в поєднанні з особистою відповідальністю керівника за його прийняття та виконання [1, с. 170-171].

Контроль ґрунтується на принципі зворотних зв'язків, які існують при будь-якій взаємодії суб'єкта і об'єкта в системі управління [11, с. 133]. Принцип зворотного зв'язку вимагає слідкування за ходом виконання рішень контролюючих органів, отримання інформації про якість і умови їх здійснення, отримання конкретних кількісних показників. Зворотний зв'яз-

зок дає суб'єкту контролю змогу зіставити дійсний стан справ з тим, що має бути відповідно до розроблених та прийнятих програм, планів, наказів, положень тощо [1, с. 172].

Впровадження принципів визначеності форм і методів державного контролю на законодавчому рівні та наявності підстав, визначених законом для здійснення контрольних заходів, цілком відповідає конституційній вимозі щодо зобов'язання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19 Конституції України [12]). У п. 2 розділу III Порядку здійснення державного контролю за діяльністю навчальних закладів, затвердженому Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.01.2008 № 34 [13] (далі – Порядок Здійснення державного контролю) закріплено обов'язок голови і членів комісії керуватись у своїй роботі законодавчими та іншими нормативно-правовими актами в галузі освіти та програмою контролю.

Принцип гуманізації управління у сфері освіти матиме вигляд гуманізації контролю. Він має базуватися на повазі до особистості кожного учасника управлінських відносин – вчителя, учня, випадкового відвідувача. Згідно з принципом гуманізму людина розглядається не як фактор, а як кінцева мета, заради якої здійснюється управлінська діяльність, і водночас як важливий засіб, від якого залежить кінцевий результат. Це додержання існуючих законів, повага до народних традицій, психологічна компетентність і культура діяльності. Принцип гуманізації вимагає від керівника здатності до емпатії, вміння поглянути на деякі явища очима іншої людини та моделювати її вчинки, передбачати психологічні реакції. Гуманізація в діяльності суб'єкта управління – це повсякденна доброзичлива, тактовна праця з людьми з опертям на їхні кращі риси і врахування психологічного стану, намагання створювати і підтримувати стабільний комфортний мікроклімат в учнівському і педагогічному колективах [1, с. 170].

Конструктивність контрольної діяльності є втіленням принципу наступності і перспективності в управлінні освітою, що включає аналіз здобутків і проблем минулої діяльності освіти і навчального закладу, зокрема, досвід сьогодення, критичну оцінку можливостей для розробки перспектив розвитку установи освіти [1, с. 172]. Тобто в ході контролю необхідно не лише виявити допущені порушення, але й глибоко їх проаналізувати, зробити висновки щодо можливих наслідків і передумов, дати реальний хід нормативно визначеному державному механізму захисту суспільних інтересів від виявлених порушень чинного законодавства, встановлених норм і правил [3, с. 311].

Науковість контролю є висхідним принципом від науковості соціального управління [3, с. 312], що в управлінні установами освіти передбачає оволодіння керівником теоретичними питаннями і технологією педагогічного процесу, вікової психології, фахових методик, менеджменту, сучасної політології та соціології. Науковий підхід у процесі контролю в галузі освіти спирається на надбання психології, передусім практичних рекомендацій щодо забезпечення всебічного розвитку особистості, її творчих здіб-

ностей, застосування діагностичних методик, попередження конфліктів, стимулювання і згуртування колективу, вдосконалення стилю керівництва [1, с. 171], педагогіки, адміністративного права та ін.

Такий принцип, як професійність суб'єктів контролю, забезпечує дієвість контролю. Цей принцип передбачає наявність високої фахової підготовки у суб'єктів контрольних відносин [14, с. 20].

Принцип системності, на думку І.С. Орехової, розкривається таким чином. По-перше, контроль є системою дій, спрямованих на досягнення певної мети, при цьому кожна з них має власну мету. Обов'язковим є підпорядкування мети нижчого рівня меті рівня вищого (так зване «дерево цілей» в управлінні). По-друге, за допомогою контролю, що виступає функцією управління, останнє досягає намічених результатів. При цьому важливо, щоб реальна і задекларована мета контролю співпадали, а на контролюючі структури покладалися відповідні завдання, для виконання яких вони повинні мати необхідний статус (у тому числі адміністративно-правовий) [3, с. 310-311]. Системність контролю досягається шляхом планової основи його проведення, кооперації та розподілу контрольних повноважень, включаючи узгодження таких щодо різних контролюючих органів задля відсутності дублювань у контрольній діяльності, співробітництва суб'єктів контролю, розмежування прав, повноважень та відповідальності власника (власників), органів управління вищою освітою, керівництва вищого навчального закладу та його структурних підрозділів, різноманітності форм і методів контролю, включаючи поєднання ринкових методів регулювання з адміністративними тощо.

Принцип відповідальності органу державного контролю та його посадових осіб за шкоду, заподіяну суб'єкту господарювання внаслідок порушення вимог законодавства, обов'язково повинен бути наявним серед принципів здійснення державного контролю у сфері освіти. Водночас слід підтримати О.П. Гетьманець у тому, що має йтись не тільки про відповідальність суб'єктів контролю, але й інших його учасників. Вчена, аналізуючи такий вид державного контролю, як фінансовий взагалі і бюджетний зокрема, констатує: «Законодавство України не передбачає механізму відшкодування втрачених державних ресурсів та юридичної відповідальності посадових осіб за порушення фінансової дисципліни, протистояння діям контролюючих органів та недотримання строків зберігання або знищення фінансових документів при здійсненні зовнішнього та внутрішнього контролю бюджетного процесу, тому для усунення цих прогалин пропонуємо викласти цей принцип в іншій редакції...» [14, с. 20].

Принцип підконтрольності і підзвітності органу державного контролю відповідним органам державної влади означає з-поміж іншого і право фізичних і юридичних осіб оскаржувати рішення, дії та бездіяльність адміністративних органів як до органів вищого рівня, так і до суду. Суттєвою є можливість оскарження рішень адміністративного органу саме незалежному органу, яким вважається суд. Існують також і інші органи, звернення до яких є ефективним засобом правового захисту в демократичних правових державах, наприклад, уповноважений з прав людини, спеціалізовані

омбудсмени тощо. Важливо, щоб можна було оскаржити не лише сам адміністративний акт, тобто кінцеве рішення у справі, а й попередні – так звані процедурні – рішення та поведінку посадових або службових осіб [15, с. 202-203].

Принцип невторчання органу державного контролю у статутну діяльність об'єкта, якщо вона здійснюється в межах закону, забезпечує дотримання прав та інтересів об'єкта контролю.

Принципом контролю слід вважати і обмін досвідом суб'єктами контролю, в тому числі й на міжнародному рівні.

З віднесенням до числа принципів державного контролю такого, як плановість, погодитись навряд доцільно, якщо під нею розуміти обов'язкову визначеність об'єктів контролю на перспективу. Хоча така позиція є досить розповсюдженою [3, с. 311; 6, с. 963], і не тільки серед науковців. Так, одним з основних принципів атестації навчальних закладів визначено плановість (п. 5 Порядку державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2001 № 553, у редакції, затвердженій наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08.2004 № 658 [16]).

Аргументуємо означену нами позицію щодо недоцільності беззастережного включення плановості до переліку принципів контролю. Голова та члени комісії, відповідно до п. 2 р. III Порядку здійснення державного контролю [13], повинні забезпечувати об'єктивність, достовірність та своєчасність проведення контролю. Виконання двох перших обов'язків на практиці забезпечує втілення принципів достовірності інформації, що контролюється, об'єктивності оброблення та достатності інформації про стан об'єкта контролю чи предмети на об'єкті, що підлягають контролю, неупередженості суб'єктів контролю, який означає, що контрольна діяльність має ґрунтуватися на дійсності, реальності, конкретності фактів [3, с. 310]. Об'єктивність контролю впливає з точного вивчення фактів і документів, заслуховування пояснень, що перевіряються зацікавленими особами, проведення необхідних підрахунків, аналізів, вимірів, співставлень, виявлення причин порушень, недоліків чи помилок. І лише вміння встановити істину, здійснити аналіз усіх встановлених даних у сукупності веде до правильних, обґрунтованих і аргументованих висновків. Усе це дає змогу знайти правильне рішення при усуненні порушень чи попередити небажані наслідки [3, с. 310].

Своєчасність же контролю включає систематичність контрольних заходів. У свою чергу, систематичність і регулярність контрольних заходів забезпечують охоплення всього періоду діяльності об'єкта контролем, отже, постійність контролю. При цьому І.С. Орехова вважає, що своєчасність контролю також забезпечується таким принципом його здійснення, як оперативність [3, с. 311]. Зміст цього принципу полягає в тому, що контроль має здійснюватися не тільки на плановій основі, але й позапланово у разі отримання суб'єктом контролю інформації, що є підставою для проведення позапланових контрольних заходів. У зміст принципу оперативності

І.С. Орехова включає контроль [3, с. 311], шляхом дотримання якого забезпечується своєчасність. При цьому першочергове значення має підхід, за яким вирішення справи повинно здійснюватися в найкоротший строк або, іншими словами, без зволікання. Має вимагатися не лише формальне дотримання визначеного законом строку, але й обов'язок діяти у сприятливий момент [3, с. 311]. Таким чином, принцип плановості не може бути віднесений до принципів державного контролю, в тому числі у сфері освіти. Адже оперативне реагування включає проведення позапланових контрольних заходів. Якщо вважати, що мається на увазі планування ходу контрольних заходів як стадія процесу контролю, то цілком виправдано вести мову про необхідність розроблення плану в числі інших організаційних дій.

Втілення вищевказаних принципів пов'язане з іншим принципом контролю – незалежністю. Даний принцип включає незалежність суб'єктів контролю в цілому від того, кого вони контролюють, та захищеність від зовнішнього впливу, незалежність членів і службовців органів державного контролю, фінансову незалежність суб'єктів контролю – суб'єкти контролю повинні бути забезпечені фінансовими ресурсами, необхідними для виконання покладених на них завдань [17, с. 238].

Економічність контролю передбачає мінімізацію затрат трудових, матеріальних, фінансових та інших ресурсів при досягненні мети контрольної діяльності. Водночас цей принцип не повинен суперечити принципу достатності інформації про стан об'єкта контролю чи предмети на об'єкті, що підлягають контролю, для отримання об'єктивних результатів.

Враховуючи викладене, доходимо таких **висновків**: принципи державного контролю за діяльністю освітніх закладів є частиною більш широкого поняття – принципів управління освітою, що повинні бути включені в якість окремої групи до системи принципів освітньої політики держави.

Принципи державного контролю за діяльністю освітніх закладів являють собою вихідні положення для здійснення ефективного контролю у відповідній галузі і на практиці втілюються (або повинні втілюватись для тих принципів, що на сьогодні не дотримані, наприклад, через недосконалість правового регулювання стосовно дублювання повноважень суб'єктів контролю тощо) в рамках суб'єктно-об'єктних відносин шляхом реалізації певних прав та обов'язків.

Принципи державного контролю за діяльністю освітніх закладів в Україні являють собою систему, де втілення одного принципу забезпечується реалізацією інших. До числа елементів системи входять такі принципи: поєднання державного і громадського контролю; гласності контролю при збереженні державної, комерційної та іншої захищеної законом таємниці; поєднання зовнішнього і внутрішнього контролю, в тому числі самоконтролю; єдиначальності та колегіальності; охоплення компетенцією контролюючих органів всіх структур управління на базі різних форм власності та джерел фінансування освітніх закладів; соціальної детермінації; зворотних зв'язків; визначеності форм і методів державного контролю на законодавчому рівні; наявності підстав, визначених законом, для здійснення контрольних заходів; гуманізація контролю; конструктивності конт-

рольної діяльності; науковості; системності; відповідальності всіх учасників контрольних заходів; підконтрольності і підзвітності органу державного контролю відповідним органам державної влади; обміну досвідом; невтручання органу державного контролю у статутну діяльність об'єкта, якщо вона здійснюється в межах закону; достовірності інформації, що контролюється; об'єктивності інформації про об'єкт контролю; достатності інформації про об'єкт контролю; неупередженості суб'єкта контролю; систематичності і регулярності контрольних заходів задля постійності контролю відносно періодів функціонування об'єкта контролю; оперативності; незалежності; економічності.

Бібліографічні посилання

1. Лукашевич О.М. Гуманістичний та психологічний аспекти застосування принципів соціального управління в освіті / О.М. Лукашевич // *Культурологічний вісник: наук.-теор. щорічник Нижньої Наддніпряниці*. – 1998. – Вип. 4. – С. 168–173
2. Старовойт С.М. Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою / С.М. Старовойт // *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. – 2010. – Вип. 12. – С. 82–88.
3. Орехова І.С. Принципи державного контролю господарської діяльності / І.С. Орехова // *Форум права*. – 2009. – № 2. – С. 309–315.
4. Волошина А.В. Ефективна організація роботи громадської організації: метод. рек. / А.В. Волошина, М.В. Лациба. – К., 2011.
5. Михайлик І.М. Класифікація функцій державного управління системою загальної середньої освіти / І.М. Михайлик // *Державне управління та місцеве самоврядування: тези X Міжнар. наук. конгресу, 26 березня 2010 р.* – Х., 2010. – С. 354–356.
6. Федоров С.Є. Принцип гласності у державному фінансовому контролі: межі трансформації / С.Є. Федоров // *Форум права*. – 2012. – № 4. – С. 963–969.
7. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: курс лекций / Г.В. Атаманчук. – М., 1997.
8. Гавриш І.В. Управління науково-методичною роботою в інноваційних освітніх закладах як педагогічна проблема / І.В. Гавриш, Г.Ю. Кравченко // *Сучасні проблеми гуманізації та гармонізації управління*. Матеріали 2-ї Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції. – Х., 2001. – С. 158–159
9. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 № 2984-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>.
10. Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч. посібник для магістрантів вищих навч. закладів / З.І. Слепкань. – К., 2005.
11. Административное право Украины: учеб. для студ. высш. учеб. заведений юрид. спец. / под ред. проф. Ю. П. Битяка. – 2-е изд., перераб. и доп. – Х., 2003.
12. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
13. Порядок здійснення державного контролю за діяльністю навчальних закладів, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 25.01.2008 № 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0077-08>.
14. Гетманець О.П. Принципи державного контролю в бюджетному процесі / О.П. Гетманець // *Форум права*. – 2006. – № 1. – С. 20–24.
15. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В.Б.Авер'янова. – К., 2003.
16. Порядок державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів: затв. наказом Міністерства освіти і науки України 24.07.2001 № 553 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0678-01>.

17. Пожар Т.О. Сутність, функції і види державного фінансового контролю / Т.О. Пожар // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми, 2011. – Вип. 31. – С. 237–242.

Кушнір С. Н. Принципы государственного контроля над образовательной деятельностью в Украине. Статья посвящена установлению основных принципов государственной контрольной деятельности в сфере образования исходя из отнесения та-ких к числу принципов управления образованием в Украине.

Ключевые слова: принципы государственного контроля, принципы государственного управления, контроль за деятельностью образовательных учреждений в Украине, принципы контроля в сфере образования.

Kushnir S. M. The principles of state control over educational establishments in Ukraine. The article deals with the definition of the main principles of the state control in the educational sphere on the basis of their labeling as principles of education governance in Ukraine.

The topicality of the article is determined by the necessity of scientific grounding of the reforms that are nowadays undergoing or will be done in the future in the educational sphere, including the control over educational establishments in Ukraine as one of the functions of state governance.

Therefore, the goal of this article is to define the principles of state control over educational establishments' functioning. In order to attain the goal set, it is necessary to define the corresponding notion, to specify the principles of state governance and state control as one of their functions in the sphere of education.

The article is based on the works of such scientists as G. Atamanchuk, V. Garaschuk, I.Gavrish, G. Kravchenko, O. Lukashevich, I. Orekhova and others.

Taking into account all the facts stated in the article, the author draws such conclusions as: the principles of state control over educational establishments are a part of a wider notion that is "principles of education governance", it should be included as a separate group into the system of principles of state educational policy.

The principles of state control over educational establishments' functioning are starting positions to take the effective control in the corresponding sphere. They are being implemented (or should be implemented) within the frame of subject-object relations in the way of some definite rights and duties realization.

The principles of state control over educational establishments' functioning in Ukraine are presented as a system where the implementation of one principle is done with the realization of another one.

This system consists of such principles as: the combination of state and civil control; the publicity of control with the maintenance of state, commercial and other secrets protected by the state; the combination of outer and inner control as well as self-control; a single head of control and its collective nature; the embrace of controlling bodies of all the structure of the governance on the basis of different forms of ownership and funding sources of educational establishments; social determination; feedback; the legislative fixedness of forms and methods of state governance; the availability of the grounds, defined by law, to exercise the controlling steps; the humanization of control; the constructive plan of control; the scientific character; the system character; the responsibility of all the controlling authorities; the accountability of a governance body to the corresponding state bodies; the experience exchange; the non-interference of a controlling body into the charter of an object under control if it is undergone within the law; the credibility of the information to be controlled; the objectivity of the information about an object under control; the sufficiency of the information about an object under control; the unprejudiced approach of a controlling body; the systematicness and regularity of controlling measures to attain the permanence of the control; efficiency; independence; economy.

Keywords: *principles of state control, principles of state governance, control over educational establishments' functioning, principles of control in the educational sphere.*

Надійшла до редакції 04.06.2013